

Láncos Petra Lea egyetemi tanársegéd,
Pázmány Péter Katolikus Egyetem Jog- és Államtudományi Kar
Európai és Nemzetközi Közjogi Tanszék

Euro vagy euró? A nyelvi sokszínűség ütközése az egységes valutával¹

1. Egységes pénz, egységes elnevezés

A közös európai valuta bevezetése különleges muníciót adott azok kezébe, akik tagállamuk kulturális identitását féltették az Unió egységesítő törekvéseitől. Az euró bevezetésével ugyanis a tagállamok nem csupán egy közös, konvertibilis valutát kívántak létrehozni, mely kizárja az árfolyamkockázatot, az átváltással járó tranzakciós-költségeket és összehasonlíthatóvá teszi az árakat a belső piacon,² hanem egyben a közös európai identitás egyik legmarkánsabb eszközévé kívánták azt tenni.³ A zsebünkben hordozott Európa nap, mint nap emlékeztet összetartozásunkra, és az európai integráció terén megtett lépésekre, mindig, minden eurózónához tartozó tagállamban. Éppen ezen integratív funkciójának betöltése érdekében erős érvek szólnak amellett, hogy a közös európai pénznemet mindenhol, mindenkor ugyanúgy hívják és írják, hogy az mindenki számára eltéveszthetetlenül felismerhető legyen. Ugyanakkor a nyelvi és kulturális sokszínűség megőrzésének kötelezettsége mellett szól, hogy a közös valuta elnevezése ne sértse az egyes tagállami

¹ A jelen fejezethez kevés tudományos forrás áll rendelkezésre, a felhasznált források elsősorban a sajtóból származnak.

² Ireneusz Piszczółka: Advantages and Disadvantages of Introducing the Euro, in: Sławomir Bukowski: The Dilemmas of Regional Economic Integration, Radom (2005), 219-220. o.

³ „[A]z érmék és bankjegyek sok esetben a politikai egységek határait is kijelölik. Valóban, a politikai döntéshozók gyakran a pénzt használták fel arra, hogy megfelelő politikai identitást és társadalmi választóvonalakat kovácsoljanak. Ennek megfelelően a pénz nem csupán gazdasági célokat szolgált, hanem egy adott földrajzi hely és hatalom jelképe is volt. Első pillantásra az Európai Unió (EU) tizenkét tagállama által hozott azon döntés, miszerint egy közös szupranacionális valutát – az eurót – vezetnek be, mintha megkérdőjeleznék az állam, az államterület és a pénzverés joga között fennálló történelmi kapcsolatot. Habár elmondható, hogy az Európai Unió is magára öltötte az államiság bizonyos elemeit – és az euró az egyik legjobb példa erre a folyamatra – az állampolgárok elsődleges azonosulása továbbra is a tagállamok irányába áll fenn. ... Másfelől az euró minden bizonnyal az európai integráció és identitás legfontosabb jelképe.” Matthias Kaelberer: The Euro and European Identity: Symbols, Power and the Politics of European Monetary Union, Review of International Studies, 30 (April 2004), 162. o.

nyelvek nyelvtani, hangtani és helyesírási szabályait. Az euró így kiváló példa az uniós egységesítő törekvések és a nyelvi, kulturális sokszínűség elvének nehezen feloldható ellentétére.⁴

A Gazdasági és Monetáris Unió létrehozásának utolsó fázisában bevezetett közös pénz⁵ elnevezése eredetileg ECU (európai valuta egység) lett volna, mely önmagában az európai nyelvi sokszínűség kézzelfogható megnyilvánulását jelentette. Az ECU mozaikszó ugyanis az angol European Currency Unit elnevezésből ered, kiejtése azonban a francia hangtani szabályok szerint „ekü” (eI'kju:). Végül azonban az Európai Tanács 1995-ös madridi csúcstalálkozóján az „euro” kifejezést választották a közös pénznem nevéül⁶, így a Nemzetközi Szabványügyi Szervezet bejegyezte az „EUR” valutakódot.⁷ Az „euro” megnevezés az ECU-nél jobban kifejezésre juttatja a közös pénznem európai jellegét, illetve a mögötte rejlő európai eszmét.⁸ Mindazonáltal az ECU-vel ellentétben az egyes tagállami nyelveken más és más kiejtési módok társultak az „euro”-hoz, ami a helyesírási eltérésektől eltekintve, fonológiai értelemben is nehezíti a közös valuta felismerhetőségét.

2. Vita az „€” szimbólum körül

Mielőtt az „euro” körüli nyelvi vitákra rátérnénk, érdemes megemlíteni, hogy nem csupán a közös pénz elnevezése, de a jelölésére alkalmazott szimbólum is vitatott volt. Az Európai Bizottság úgy vélte, hogy más valutákhoz hasonlóan az euró esetében is szükség van egy önálló, hivatalos jelképre, mely „politikai értelemben szimbolikus értéket kölcsönöz a valutának és egyben más valutáktól való megkülönböztethetőségét is lehetővé teszi”, továbbá „az euró szimbólumának korai meghatározása is tükrözi a pénznem azon rendeltetését, hogy

⁴ A Bizottság euróval kapcsolatos kommunikációs stratégiája egyebek között az új pénznem identitására és euró kultúrára való kihatásait is a tájékoztatás témái közé sorolja: „Az eurót és az EMU-t az európai integráció történetéhez és hasznaihoz fogják kapcsolni, illetve az olyan értékekhez, mint a prosperitás, a növekedés, a stabilitás, az árak átláthatósága, a gyakorlatiasság és az önazonosság. Foglalkoznak az EMU és az euró kulturális, gazdasági, társadalmi, politikai, fogyasztói és üzleti kihatásaival.” A Bizottság közleménye a Tanács és az Európai Parlament, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság és a Régiók Bizottsága számára az euróval és a Gazdasági és Monetáris Unióval kapcsolatos tájékoztatási és kommunikációs stratégia megvalósításáról. Brüsszel, 11.8.2004. COM (2004) 552 végleges.

⁵ Ireneusz Pszczółka: Advantages and Disadvantages of Introducing the Euro in: Sławomir Bukowski: The Dilemmas of Regional Economic Integration, Radom (2005), 219. o.

⁶ Az Európai Tanács 1995. december 15. és 16-i madridi csúcának Elnökségi Következtetései. http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/ec/00400-C.EN5.htm

A jelen dolgozatban a közös európai valuta megnevezését a magyar helyesírási szabályai szerint írom.

⁷ Practical Aspects of the Introduction of the Euro, A Bizottság közleménye, Brussels, II/503/97-EN-3 COM 491, 6. o.

⁸ „Euro ist ein glücklich gewählter Name”, interjú Norbert Fries nyelvészrel, Berliner Zeitung (2002.01.05), 21. o.

az a világ egyik legfontosabb valutájává váljon”.⁹ A Bizottság által kidolgozott „€” szimbólumot¹⁰ 1997. július 15-én fogadta el az Európai Monetáris Intézet,¹¹ majd azt az Európai Tanács 1996. december 13. és 14-i csúcstalálkozóján mutatták be a nyilvánosságnak. A szimbólumot a görög € (epszilon) betű ihlette, utalva a görög félszigetre, mint az európai civilizáció bölcsőjére, valamint az Európa szó első betűjére, míg az epszilont átszelő vízszintes vonal a valuta értékállóságát, stabilitását hivatott jelképezni.¹²

Az Unió új jelképét azonban végül az Európai Közösségek Bíróságán kellett megvédeni. A T-195/00 ügyben ugyanis az angol Thomas Cook Group Ltd. leányvállalata, a banki, hitel és más pénzügyi szolgáltatásokkal foglalkozó Interpayment Services Ltd. (ISL) indított eljárást az Európai Bizottság ellen, méghozzá védjegybitorlás címén, mivel annak Svédországban, Spanyolországban, Németországban és az Egyesült Királyságban oltalom alatt álló védjegyére erőteljesen emlékeztetett a Bizottság által bevezetett „€” szimbólum. Az ISL úgy vélte, hogy védjegye elvesztette megkülönböztető-képességét. Ítéletében a Törvényszék emlékeztetett arra, hogy a Bizottság is köteles tiszteletben tartani a közösségi jog rendelkezéseit, így a védjegyoltalmat biztosító, releváns irányelvet is.¹³ Ugyanakkor az első védjegy irányelvben¹⁴ foglaltakkal ellentétben a Bizottság az euró szimbólumát nem kereskedelmi célokra és nem is termékek népszerűsítésére használta,¹⁵ ráadásul az ISL védjegyét a nyilvánosság nem, csupán az ISL kereskedelmi partnerei ismerhették, akik esetében valószínűtlen, hogy az ISL védjegyét összetévesztenék a közös valuta szimbólumával.¹⁶ Mindezekre tekintettel a Bíróság az ISL keresetét elutasította.

⁹ Az Elsőfokú Bíróság T-195/00 számú, Travelex Global and Financial Services Ltd. és Interpayment Services Ltd. kontra Európai Bizottság ügyben 2003. április 10-én hozott ítélete [EBHT 2003., II-1677. o], 5. bekezdés.

¹⁰ A lehetséges szimbólumokat az Információs Társadalomért, Kommunikációért, Kultúráért és Audiovizuális Médiaért felelős Főigazgatóság dolgozta ki, majd mutatta be egy uniós polgárokból összeállított zsűrinek, mely kiválasztotta a két legjobb szimbólumot. A végső választást az Európai Bizottság elnöke és a Bizottság egy tagjára bízták. Euro: one currency for Europe. A Bizottság közleménye, COM(97) 418 final.

¹¹ Practical Aspects of ... 6. o.

¹² How to use the euro name and symbol, http://ec.europa.eu/economy_finance/euro/cash/symbol/index_en.htm. Egyesek másként emlékeznek nevezetes „€” feltalálásának történetére és a szimbólum jelentéstartalmára. „Eisenmenger évekkel azelőtt tervezte meg Európa általános jelképeként az €-t, hogy az új valutát bevezették volna. 'Nem sokat gondoltam vele, amikor megrajzoltam', mesélte néhány éve egy interjúban. 'Akkoriban nem az euró járt a fejemben, hanem valami olyasmi, ami Európát jelképezi.' Luxemburgi irodájából a brüsszeli Európai Bizottságnak küldte meg terveit, ahol több mint két évtizedig egy fiók mélyén lapultak. Aztán 1997-ben, Eisenmenger egy élő televíziós adást nézett, amikor az Európai Bizottság akkori elnöke, Jacques Santer bemutatta a világnak az euró szimbólumot – egy öt méter magas, plexi változatot. ... Santer úgy írta le a szimbólumot, mint 'az európai civilizáció súlyát jelképező, a görög epszilon és az euró stabilitását mutató párhuzamos vonalak kombinációját.' Kate Connolly: Inventor who coined euro sign fights for recognition, The Observer (2001.12.23.), <http://www.guardian.co.uk/world/2001/dec/23/euro.eu1>

¹³ T-195/00, 85-86. bekezdés.

¹⁴ A védjegyekre vonatkozó tagállami jogszabályok közelítéséről szóló, 1988. december 21-i 89/104/EGK első tanácsi irányelv.

¹⁵ T-195/00, 97-98, 103. bekezdés.

¹⁶ T-195/00, 115-117, 120. bekezdés

3. A közös pénz egységes írásmódjának kodifikálása

Ami a közös valuta elnevezését illeti, az Európai Tanács madridi rezolúciójára épülve az 1998. május 3-án meghozott, az euró bevezetéséről szóló 974/98/EK tanácsi rendelet 2. cikke úgy rendelkezik: „a részt vevő tagállamok valutája az euro”. A rendelet 2. preambulum-bekezdése szerint „az egységes valuta nevének az Európai Unió valamennyi hivatalos nyelvén azonosnak kell lennie, az egyes ábécék eltéréseire isfigyelemmel.” Az Európai Központi Bank támogatásával megjelentetett jogi elemzés alapján az egységes valuta elnevezése a monetáris politika, vagyis az Európai Unió kizárólagos hatáskörébe tartozó szakpolitika terén született politikai megállapodás eredménye. Kizárólagos hatáskörénél fogva a Közösség egyedül határozhatja meg a közös valuta elnevezését és írásmódját, anélkül, hogy a szubszidiaritás elvére tekintettel kellene lennie.¹⁷

A tanácsi rendelet szabályai nyilvánvalóvá teszik a közös valuta univerzális felismerhetőségének igényét, kompromisszumot egyedül az „euro”-nak a rendelet által is lehetővé tett, a latin betűs írástól eltérő ábécékben történő megjelenítése jelentett, ami az integráció akkori fokán a görög írásmódot érintette. Mindazonáltal megjegyzendő, hogy az „euro” esetében Görögország is csupán a saját írásmódját tarthatta meg, a görögök számára logikusnak ható ευρώ helyett ugyanis kötelesek ευρο-nak írni a közös valutát, pedig az nem gondos kiejtés esetén görögül vizeletet jelent.¹⁸ Ráadásul a közösségi szabályozás alapján még az angol nyelvtantól is idegen módon az „euro” többes számbeli természetes alakjának, az „euros”-nak (vagy „cents”-nek) az alkalmazását is kizárták,¹⁹ mely egyébként kiváló példa az Unióban lassan formálódó *euroenglish*-re. 2006 óta azonban finomodott az Unió megközelítése és a Bizottság Fordítási Főigazgatósága már a többes szám használatát, a „euros” alak alkalmazását javasolja.

A vonatkozó tanácsi rendelet és az arra épülő intézményi vélemények és közlemények tehát az Unió új szimbólumának egységességét és univerzális felismerhetőségét helyezték a tagállamok kultúrájának alapvető elemét jelentő nyelvtani és helyesírási szabályai elé. Mindazonáltal az „euro” írásmódja körüli viták csak az Unió keleti bővítéseivel lángholtak fel – immár öt új tagállam is sérelmezte a közös pénznek a Tizenötök által rájuk kényszerített írásmódját.

¹⁷ Phoebus Athanassiou: The Application of Multilingualism in the European Union Context, ECB Legal Working Paper Series No. 2. (March 2006), 30. o.

¹⁸ Euró, az egységes valuta, szerző nélkül, http://www.kulturpont.hu/content.php?hle_id=9616 (2012. február 22.)

¹⁹ Michael Everson: Euro or eora? Cent or ceint? The new currency and Ireland, <http://www.evertype.com/standards/euro/euro-eora-en.pdf>, 4. o.; Athanassiou (i.m.), 27. o.

4. Az új tagállamok harca az „euro” ellen

Az „euro” elnevezése és írásmódja számos új tagállam hivatalos nyelvének hangtani és/vagy ortográfiai szabályába ütközik. Így például a magyar nyelv hangtani szabályai okán magyar szavak nem végződnek „o”-val, így a közös pénz elnevezése magyar nyelven csakis euró lehet.²⁰ A magyar nyelv magyarosítja, azaz a magyar hangtani szabályoknak megfelelően alakítja át az idegen szavakat²¹ (pl. dollar helyett dollár, franc helyett frank).²² Ráadásul a magyar nyelv, hasonlóan például a litván nyelvhez, ragozza is a főneveket, ami megnehezítheti a közös pénz nevének univerzális felismerhetőségét.

A lett nyelv nem ismeri az „eu” diftongust, ehelyett az „ei” fonémákat használja, pl. Európát lettül Eiropa-nak ejtik és írják. Ennek megfelelően a közös pénzt is „eiro”-nak szeretnék írni, tekintettel a nemzeti nyelv hangtani szabályaira. A csatlakozáskor hivatalban lévő oktatásügyi miniszter, Ina Druviete kijelentette, hogy „a kérdés meghatározó jelentőséggel bír, hiszen az az EU olyan alapvető értékeit veszélyezteti, mint az egyenlőség és az identitás. Még ha az összes többi állam az euro-t használja, mi sohasem adjuk fel és továbbra is az eiro-t fogjuk használni”.²³ A harcias miniszter asszony kijelentette, akár az Európai Bíróságra is hajlandó elvinni az eiro ügyét.²⁴ A lett követelések háttérében a kulturális identitás féltése állhat, hiszen miként arra egyes szerzők rámutattak, a szovjet megszállás alól szabadult balti állam, melynek jelentős, a lakosság mintegy egyharmadát kitevő hányada oroszajkú, igyekszik megerősíteni nemzeti nyelve státuszát, elsősorban a korábbi orosz kulturális fölényvel,²⁵ de akár az Unió egységesítő törekvéseivel szemben is. Lettország végül külön törvényben kodifikálta az eiro írásmódját.²⁶

Litvániában az eurót „euras”-nak írják és ejtik, többes számban pedig „eurai”-nak. Szlovénia az „evro”-t, Málta az „ewro”-t kívánja elismertetni uniós szinten. Habár egyik

²⁰ Euró, az egységes ...; Misad Katalin: Euró vagy euro az új pénznem neve?, Új szó (2009.01.26.), <http://uj szo.com/napilap/kultura/2009/01/26/euro-vagy-euro-az-uj-penznem-neve?mini=calendar/2009/09/all&>; Euró vagy euro? Az EU vitába száll a magyar helyesírással, <http://www.mtv.hu/modernkepmesek/cikk.php?id=63467>.

²¹ Magyar EP-képviselők levelet intéztek az Európai Központi Bankhoz az „euró” helyesírásának ügyében, Jogi Fórum (2006.12.20.), <http://www.jogiforum.hu/hirek/15196>.

²² „...és lehull nevedről az ékezet – magyar EP-képviselők az euró mellett, Napi Hírek (2006.12.21.), <http://www.napihirek.net/hir/teljes-cikk/2689/-es-lehull-nevedrol-az-ekezet-magyar-ep-kepviselok-az-euro-mellett>

²³ Latvia grapples with EU over euro (2006.01.03), <http://news.bbc.co.uk/2/hi/europe/4578806.stm>.

²⁴ Szópárbaj az eurózóna előszobájában, Index (2006.01.18.) http://index.hu/gazdasag/vilag/euro060118/Lapertesulesek_szerint_Druviete_miniszterasszony_igy_fakadt_ki:_Mi_jo_het_meg?_Az_EU_azt_keri_majd_hogy_minden_oroszagban_ugyanugy_irjak_az_Europai_Uniot?, Pócs Balázs: Hullámokat kavarr a lett eiro, Népszabadság (2006.01.05.), <http://www.nol.hu/archivum/archiv-389636>.

²⁵ Latvia grapples with...

²⁶ Athanassiou (i.m.), 28. o.

tagállam sem vitatta, hogy a közös pénzen feltüntetett felirat az egységes „euro” legyen,²⁷ a közös pénz megnevezésének további használatait illetően már erőteljesen eltértek a régi és az új tagállamok álláspontjai. Az euró írásmódja körüli vita olyannyira elmérgesedett, hogy a tagállamok nagyköveteinek külön találkozót hívtak össze a kérdés rendezésére. Lettország, Litvánia, Szlovénia és Magyarország követelték, hogy saját helyesírási szabályaik szerint írassák az eurót, a hivatalos uniós dokumentumokban is.²⁸ Lettország és Litvánia alig burkoltan még azzal is fenyegetőzött: nem írják alá az európai alkotmány szerződést, amennyiben az Unió nem ismeri el jogukat az euró saját ortográfiai szabályaik szerinti írásmódjához.²⁹ A holland elnökség kompromisszumos javaslata szerint a hivatalos uniós dokumentumokban egységesen az „euro” megjelölést kell használni, míg az egyes tagállamok minden egyéb esetben használhatják a saját nyelvtani szabályaik szerinti formát.³⁰ Az Alkotmány szerződés végül az egységes „euro” megjelölés megoldását követte.

A kérdés azonban nem zárult le: 2005. december 13-án az Európai Központi Bank véleményében az szerepelt, hogy a „jogbiztonság érdekében az EKB azt javasolja, hogy ... az euro elnevezése egyes számban az Európai Unió valamennyi hivatalos nyelvén azonos legyen, figyelemmel a különböző ábécékre is.”³¹ Csupán három nappal később a szlovén gazdasági minisztérium kérésére adott véleményében az EKB megerősítette, hogy „a madridi európai tanácsi csúcsnak az egységes valuta elnevezését illető következtetései az új tagállamokra nézve is kötelezőek. Egyedül a monetáris ügyekben kizárólagos hatáskörrel rendelkező Közösség határozhatja meg az egységes pénznem nevét. Egységes valutaként az euro elnevezésének egyes számbeli formájában valamennyi közösségi nyelven azonosnak kell lennie, hogy egységessége kifejezésre juthasson. E jogi megfontolások alapján, valamint a közösségi jog szupremáciájára is tekintettel, az EKB azon a véleményen van, hogy egyes számban az egységes valuta nevére nézve a jog azt követeli meg, hogy az *valamennyi nemzeti*

²⁷ Az új tagállamok többek között azt is sérelmezik, hogy Görögország szerepeltetheti a cent helyett a „leptát” érméin, valamint azt sem veszik jó néven, hogy a közös érméken feltüntetett térképen nem szerepelnek a keleti bővítéssel csatlakozott tagállamok. Bohus Péter: Euro-euró vitát robbantottak ki a magyar EP-képviselők, Index (2006.12.19) <http://index.hu/kulfold/eu/eu1219p/>; Magyar EP-képviselők ...

²⁸ Eurónak vagy euronak írjuk majd a közös pénzt?, Index (2004.10.13.), <http://index.hu/kulfold/eu/eurosx1013/>

²⁹ Ambrose Evans-Pritchard: There's more than one way to spell euro, The Telegraph (2004.10.13.) <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/europe/1474042/Theres-more-than-one-way-to-spell-euro.html>; Eurónak vagy euronak...; Euró, az egységes....

³⁰ „[M]agyarország és Lettország a vita végére egyedül maradt álláspontjával, de még ez is elég volt ahhoz, hogy a nagykövetek eredmény nélkül álljanak fel az asztaltól. ... A nagykövetek egyike szerint mindez csak vihar egy pohár vízben, míg a németek és az olaszok kifejezetten rossz néven vették, hogy egyes újonnan jött országok kibabrálnának a közös pénzzel, ráadásul úgy, hogy nem is tagjai a monetáris uniónak.”, Eurónak vagy euronak ...

³¹ Európai Központi Bank: Opinion of the European Central Bank of 1 December 2005 on a proposal for a Council Regulation amending Regulation (EC) No 974/98 on the introduction of the euro (CON/2005/51), (2005.12.13.).

jogszabályban „euro”-ként szerepeljen.”³² Mindezek alapján levonható az a következtetés, hogy a holland elnökség által javasolt kompromisszum nem hatott az intézmények megközelítésére és még a *nemzeti* hivatalos dokumentumok esetében is az „euro” alak használatát javasolták.

2006-ban az EKB – a magyar pénzügyminisztérium kérésére – véleményezte a Magyar Nemzeti Bankról szóló törvényt és az ehhez kapcsolódó, JAT-ot módosító törvényjavaslatot.³³ A vélemény 3.3. pontjában „az EKB megjegyzi, hogy a közös valuta ’euró’-ként való írásakor a törvényjavaslat nem felel meg az „euro” írásmódja szabályainak. Annak érdekében, hogy az euro egységességét nyilvánvalóvá tegye, a közösségi jog az ’euro’ szó egységes írásmódját írja elő egyes szám alanyesetben valamennyi közösségi és nemzeti jogszabályi rendelkezésben. A fentiek alapján és a Közösség az egységes valuta nevének meghatározására irányuló kizárólagos hatáskörére tekintettel, az e szabálytól való bármely eltérés összeegyeztethetetlen a Szerződéssel, és így orvosolandó.”³⁴ Az akkori EKB alelnök, Lucas Papademos által aláírt véleményre reagálva az Európai Parlament magyarországi pártjainak képviselői, valamint az Európai Parlament határon túli magyar képviselői Jean-Claude Trichet-hez, az EKB akkori elnökéhez címzett levelükben azt írták: „Az EU első számú alapértéke a sokszínűség tisztelete, legyen az kulturális, politikai vagy akár nyelvi. Ennek az elvnek a súlyos megsértését látjuk abban, hogy idegen írásmódot kívánnak rákényszeríteni bármely uniós nemzetre.”³⁵ Az EP-képviselők levelükben még a korábbi konszenzust is megkérdőjelezték és követelték, hogy az egyes tagállami nyelvek szerinti írásmódon tüntessék fel az eurót a pénzerméken is.³⁶

Ehhez képest már az Európai Bizottság álláspontja némileg árnyaltabbnak mondható, hiszen ugyan a felismerhetőség érdekében továbbra is az „euro” írásmódot javasolják, a többes számbeli alakra már csak az általánosan felismerhető „eur” szótó alkalmazását tekintik elengedhetetlennek. Ami előrelépést jelent, az az a tény, hogy immár a Bizottság úgy véli, a közös „euro” írásmódnak csak a hivatalos uniós dokumentumokban kell érvényesülnie, míg a

³² Európai Központi Bank: Opinion of the European Central Bank of 16 December 2005 at the request of the Slovene Ministry of Economic Affairs on the provisions of the draft Companies Act concerning redenomination resulting from the introduction of the euro (CON/2005/57). Kiemelés általam.

³³ Az Európai Központi Bank véleménye (2006.12.06) a Magyar Köztársaság Pénzügyminisztériumának kérésére a Magyar Nemzeti Bankról szóló 2001. évi LVIII. törvény és ehhez kapcsolódóan a jogalkotásról szóló 1987. évi XI. törvény módosításáról szóló törvényjavaslatról.

³⁴ *Ibid*; kiemelés általam.

³⁵ A magyar EP-képviselők az ékezetes euró mellett lobbiznak, NOL (2006.12.19.), <http://www.nol.hu/index.html>; Szócs László: Lobbiznak az „euró” mellett, Népszabadság (2006.12.20.), <http://www.nol.hu/archivum/archiv-428820>

³⁶ Magyar EP-képviselők az euró mellett (hosszú ó-val), Euractiv.hu (2006.12.19), forrás: <http://www.eduport.hu/cikk.php?id=15739&PHPSESSID=kgcriugomqr>

nemzeti dokumentumok már szabadon dönthetnek a saját nyelveik szerinti írásmódról.³⁷ Ebben a tekintetben érdemes rámutatni arra, hogy ezzel mintegy kiüresedett az „euro” felismerhetőségére épülő érvelés, hiszen a közös pénznem felismerhetősége nem elsősorban az uniós dokumentumokban, hanem a köznyelvben és az „euro” szó kereskedelmi kontextusban való alkalmazásában bír fontossággal. Mivel azonban ezekben az összefüggésekben a tagállamok (véltetőleg) szabad kezet kaptak, immár nem sok szól amellet, hogy a hivatalos uniós dokumentumokban se térjenek át az egységes valuta különböző nemzeti írásmódjaira. Erre a problémára utal az Európai Központi Bank keretében kiadott elemzés, mely úgy értelmezi a 974/98/EK tanácsi rendeletet, hogy az a jogbiztonság jegyében nem kíván különbséget tenni a közös pénznem jogi dokumentumokban való egységes írásmódja, és a nyilvánosságnak szóló dokumentumokban használt írásmód között. Ugyanakkor az elemzés kiemeli, hogy az egységesen alkalmazandó „euro” írásmód nem befolyásolná a pénznem nevének tagállami nyelvek szabályai szerinti kiejtését.³⁸

A Lisszaboni Szerződéshez Magyarország, Lettország és Málta a következő nyilatkozatot fűzte: „A Szerződésekben említett közös pénz nevének a bankjegyeken és pénzerméken megjelenő egységes írásmódját nem érintve, Lettország, Magyarország és Málta kinyilvánítja, hogy a közös pénz nevének, ideértve annak származékos alakjait is, a Szerződések lett, magyar, illetve máltai szövegében alkalmazott írásmódja semmiben nem befolyásolja a lett, a magyar, illetve a máltai nyelv fennálló szabályait.”³⁹ A közös valuta egységes írásmódjára tekintettel azonban az alapítószerződések magyar nyelvű, hiteles változatai is az „euro” formát tartalmazzák, így például az EUSZ 3. cikkének 4. bekezdése szerint: „Az Unió egy gazdasági és monetáris uniót hoz létre, amelynek fizetőeszköze az euro.”

Eltérően alakult Bulgária helyzete, hiszen Görögországhoz hasonlóan ez a tagállam is saját ábécéjét használhatja az euró leírására. Mindazonáltal az Európai Központi Bank és az Európai Bizottság sokáig ragaszkodtak ahhoz, hogy Bulgária a bolgár nyelv szerint használandó epro (ejtsd: „evro”) helyett az eypo (ejtsd: „euro”) formát használja. 2007 októberében Bulgária majdnem megakadályozta a Montenegróval kötendő Társulási Szerződés aláírását, ugyanis a Társulási Szerződés szövegében a közös pénznem cirill-betűs

³⁷ Európai Bizottság: The euro: The euro 'rules', http://ec.europa.eu/economy_finance/euro/cash/symbol/index_en.htm

³⁸ Athanassiou (i.m.), 29. o.

³⁹ 58. A Lett Köztársaság, a Magyar Köztársaság és a Máltai Köztársaság nyilatkozata a közös pénz nevének a Szerződésekben szereplő írásmódjáról.

írasmódja nem a bolgár евро, hanem az intézmények által preferált еуро formát követte.⁴⁰ A bolgár kormány szóvivője hangsúlyozta, hogy Bulgáriának a valamennyi tagállam által aláírt uniós csatlakozási szerződésben is az „euro” írásmód szerepel. „Ez nemzeti identitásunk részét képezi. Mi hoztuk el a harmadik ábécét az Európai Unióba, ez a nyelvi sokszínűség tiszteletben tartásáról szól.”⁴¹ Végül, a Lisszaboni Szerződés tett pontot az euró bolgár írásmódjának kérdésére és a hagyományos bolgár helyesírási és fonetikai szabályok alkalmazásának adott helyt. Ezzel azonban úgy tűnik, mintha az Unió nagyobb teret biztosítana azon tagállamok kulturális identitásának megélésére, melyek nem a latin-betűs ábécét használják.

5. A közös pénz egységességének „ára”: a nyelvi sokszínűség beáldozása?

Az euró megnevezése és írásmódja körüli vitát és a vonatkozó szabályozást vizsgálva arra a megállapításra juthatunk, hogy bár az Unió az euró esetében kifejezetten az egységesség elsőbbségét hangsúlyozta a sokszínűséggel szemben, az eltérő írásmódot alkalmazó tagállamok továbbra is erősen ellenállnak az „euro”-nak. Az Unió hozzáállása arra utal, hogy bár a kulturális és nyelvi sokszínűség tiszteletben tartása horizontális elvként értelmezendő, annak a konkrét, egységesítő hatású uniós törekvések előtt vissza kell vonulnia. Ugyanakkor a tagállami nyelv helyesírási szabályait az államok kultúrájuk és következképpen nemzeti identitásuk részének tekintik, melyet nem hajlandók feladni és ismételten hivatkoznak az Európai Unió kulturális sokszínűség tiszteletben tartására vonatkozó elvére. A lakonikus jogi szabályozás és az új tagállamok körében ezen a téren megfigyelhető renyhe jogkövetés hatására nehéz megállapítani az euró írásmódjának fennálló szabályait. Ugyan az Európai Bizottság ma már csak a hivatalos uniós dokumentumok esetében javasolja az egységes „euro” írásmód használatát, kérdéses, hogy az Európai Központi Bank továbbra is ragaszkodik-e ahhoz, hogy – a közös pénz elnevezésének és írásmódjának az Unió

⁴⁰ Bulgaria rows with Montenegro over euro notes spelling, EurActiv (2007.10.12.), <http://www.euractiv.com/enlargement/bulgaria-rows-montenegro-euro-notes-spelling/article-167612>; a bolgár diplomaták hangsúlyozták, hogy csak akkor van felhatalmazásuk a Társulási Szerződés aláírására, ha a megállapodás bolgár nyelvű változatában a bolgár helyesírásnak megfelelően írják az eurót. The European Union and Bulgaria are at odds over how to spell the word euro, BBC (2007.10.12.), <http://news.bbc.co.uk/2/hi/business/7041384.stm>

⁴¹ Opinion of the European Central Bank of 7 October 2011 on sanctions related to the protection of the euro against counterfeiting (CON/2011/78), 6. pont. Az EKB véleményében a pénzhamisításról szóló rendeletet módosító, 2008. december 8-án hozott 44/2009/EK tanácsi rendelet szlovén nyelvű változatában követelte az egységes írásmód alkalmazását, nem ejtve szó az egységes valuta nemzeti jogszabályokban szereplő írásmódjáról.

kizárólagos hatáskörébe tartozására tekintettel – az „euro” használatában tagállami eltérések nem megengedhetők.⁴²

Táblázat: Az euró elnevezése, írása és ragozása egyes tagállami nyelveken⁴³

Nyelv	Euró		Cent		€1	€100	1¢	100¢
	Egyes szám	Többes szám	Egyes szám	Többes szám				
Dán	euro euroen	euroer euroene	cent centen	cent centene	1 euro	100 euro	1 cent	100 cent
Holland	euro de euro	euro's de euro's	cent de cent	centen de centen	1 euro	100 euro	1 cent	100 cent
Angol	euro the euro	euros the euros the euro	cent the cent	cents the cents the cent	1 euro	100 euros 100 euro	1 cent	100 cents 100 cent
Észt	euro	eurod	sent	sendid	1 euro	100 eurot	1 cent	100 senti
Finn	euro	eurot	sentti	sentit	1 euro	100 euroa	1 sentti	100 senttiä
Francia	euro <i>m</i> l'euro	euros les euros	cent centime le cent	cents centimes les cents	1 euro	100 euros	1 cent	100 cents 100 centimes
Német	Euro <i>m</i> der Euro	Euros die Euro	Cent der Cent	Cents die Cent	1 Euro	100 Euro	1 Cent	100 Cent
Görög	ευρώ <i>n</i> το ευρώ	ευρώ τα ευρώ	λεπτό το λεπτό	λεπτά τα λεπτά	1 ευρώ	100 ευρώ	1 λεπτό	100 λεπτά
Gaelic	eoró an eoró	eorónna na heorónna	ceint an ceint	ceinteanna na ceinteanna	1 eoró	100 eoró	1 cheint	100 ceint
Olasz	euro l'euro	euro euri gli euro	cent centesimo il cent	cent centesimi i cent	1 euro	100 euro	1 cent	100 cent 100 centesimi
Lett	eiro	eiro	cents	centi	1 eiro	100 eiro	1 cents	100 centi
Litván	euras	eurai	centas	centai	1 euras	100 eurų	1 cent	100 centų
Magyar	euró az euró	euró az eurók	cent a cent	cent a centek	1 euró	100 euró	1 cent	100 cent
Portugál	euro o euro	euros os euros	cêntimo cent o cent	cêntimos cents os cents	1 euro	100 euros	1 cent	100 cêntimos 100 cents
Szlovén	evro	evri	cent	centi	1 evro	2 evra 3, 4 evri 5-	1 cent	2 centa 3, 4 centi 5-100 centov

⁴³ Forrás: Micheal Everson: The name of the euro in European languages, Cnoc Fhéilim, Bóthar Bhaile an Róba, Cathair na Mart, Co. Mhaigh Eo, Éire, 2002-05-06, <http://www.evertype.com/standards/euro/euronames.html> (módosított változatban).

Láncos Petra Lea:

Euro vagy euró? A nyelvi sokszínűség ütközése az egységes valutával

						100 evrov		
Spanyol	euro el euro	euros los euros	céntimo cent el cent	céntimos cents los cents	1 euro	100 euros	1 cent	100 céntimos 100 cents
Svéd	euro euron	euror eurorna	cent centen	cent centen	1 euro	100 euro	1 cent	100 cent